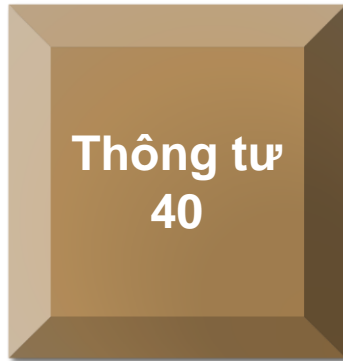

THU THẬP, ĐÓNG GÓI, BẢO QUẢN, VÀ VẬN CHUYỂN MẪU BỆNH PHẨM COVID-19

Tài liệu hướng dẫn

**Quyết định
3468**

THÔNG TƯ 40/2018/TT - BYT

NGÀY 07/12/2018 CỦA BỘ TRƯỞNG Y TẾ

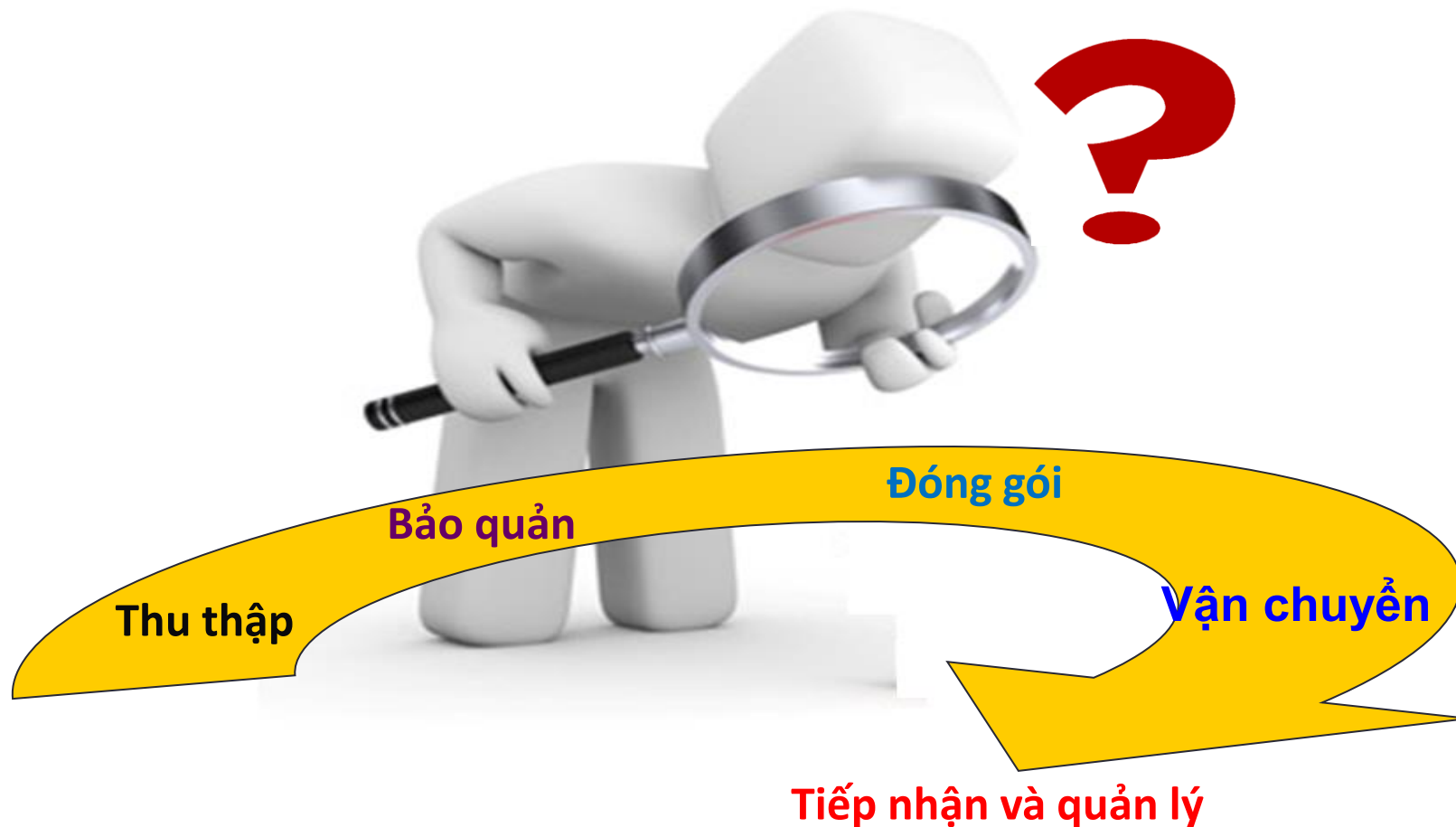
QUI ĐỊNH VỀ QUẢN LÝ MẪU BỆNH PHẨM BỆNH TRUYỀN NHIỄM

QUYẾT ĐỊNH 3468/QĐ-BYT

Ngày 07 tháng 8 năm 2020

**HƯỚNG DẪN TẠM THỜI GIÁM SÁT VÀ PHÒNG, CHỐNG
COVID-19**

QUI TRÌNH

1. Mẫu bệnh phẩm

- - Bệnh phẩm nghi nhiễm COVID-19 phải được thu thập bởi các nhân viên y tế đã được tập huấn về thu thập mẫu bệnh phẩm. Trong đó, bắt buộc phải lấy tối thiểu 01 mẫu bệnh phẩm đường hô hấp:

1. Mẫu bệnh phẩm

- - **Bệnh phẩm đường hô hấp trên:**
- + Dịch tỵ hầu
- *Trong trường hợp không lấy được mẫu ngoáy dịch tỵ hầu thì có thể lấy một trong các mẫu dưới đây:*
- + Mẫu ngoáy dịch họng;
- + Mẫu ngoáy dịch mũi (cả hai bên mũi), chỉ áp dụng đối với người có triệu chứng nghi ngờ;
- + Mẫu dịch rửa mũi/tỵ hầu;
- + Mẫu dịch súc họng.

1. Mẫu bệnh phẩm

- - **Bệnh phẩm đường hô hấp dưới:**
- + Đờm
- + Dịch phế nang, dịch nội khí quản, dịch màng phổi...;
- + Tổ chức phổi, phế quản, phế nang.

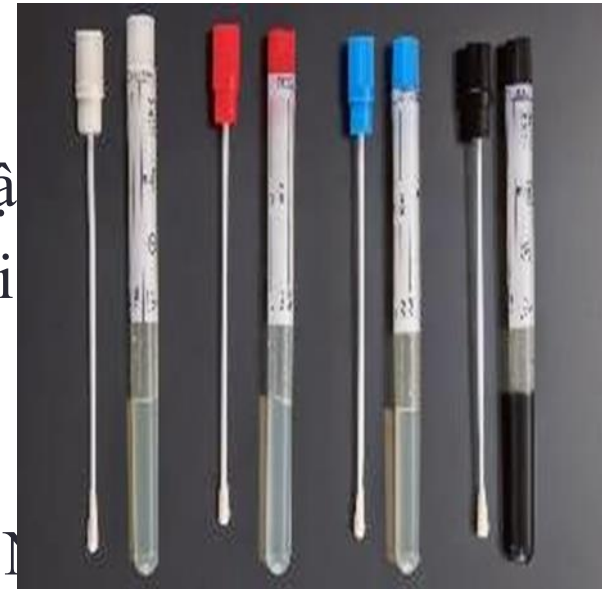
1. Mẫu bệnh phẩm

- - **Mẫu máu toàn phần** (Không bắt buộc, tùy theo xét nghiệm huyết thanh học các địa phương đơn vị xây dựng phương án cụ thể)
- + Mẫu máu giai đoạn cấp;
- + Mẫu máu giai đoạn hồi phục (sau 14-21 ngày sau khi khởi bệnh).
- + Thể tích lấy mẫu máu: 3ml - 5ml

• 2. PHƯƠNG PHÁP THU THẬP BỆNH PHẨM

2.1 Chuẩn bị dụng cụ

- - Tăm bông cán mềm và cán cứng vô trùng.
- - Đè lưới.
- - Ống ly tâm hình chóp 15ml, chứa 2-3ml môi trường vận chuyển.
- - Lọ nhựa (ống Falcon 50ml) hoặc túi nylon để đóng gói.
- - Băng, gạc có tấm chất sát trùng.
- - Cồn sát trùng, bút ghi...
- - Quần áo bảo hộ, kính bảo vệ mắt, găng tay, khẩu trang.
- - Bơm tiêm 10 ml, vô trùng.
- - Ống nghiệm vô trùng (có hoặc không có chất chống đông).
- - Dây garo, bông, cồn ...bình lạnh bảo quản mẫu.

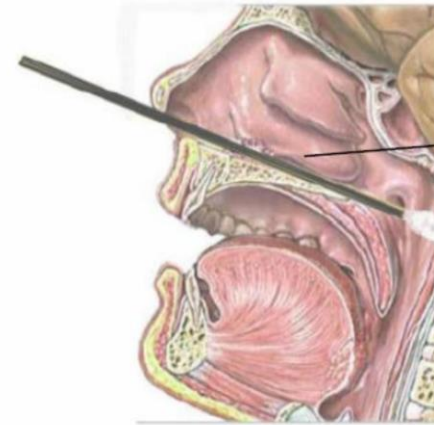
2.2 An toàn cho người lấy mẫu

Trước khi lấy mẫu (mặc)
Bước 1: Vệ sinh tay.
Bước 2: Đi bốt/bao giày.
Bước 3: Mặc quần và áo choàng.
Bước 4: Mang khẩu trang.
Bước 5: Mang kính bảo hộ (đối với loại có gọng cài tai).
Bước 6: Đội mũ trùm kín tóc, đầu, tai, dây đeo khẩu trang.
Bước 6: Mang tấm che mặt hoặc kính bảo hộ (loại dây đeo ngoài mũ).
Bước 7: Mang găng sạch.

2.3.Lấy mẫu hô hấp

Ngoáy dịch tỵ hầu

- - Yêu cầu bệnh nhân ngồi yên, mặt hơi ngửa, trẻ nhỏ thì phải có người lớn giữ.
- - Người lấy bệnh phẩm nghiêng đầu bệnh nhân ra sau khoảng 70o, tay đỡ phía sau cổ bệnh nhân.
- Tay kia đưa nhẹ nhàng tăm bông vào mũi, vừa đẩy vừa xoay giúp tăm bông đi dễ dàng vào sâu 1 khoảng bằng 1/2 độ dài từ cánh mũi đến dải tai cùng phía.
- - Giữ tăm bông tại chỗ lấy mẫu trong vòng 5 giây để đảm bảo dịch thấm tối đa.
- - Từ từ xoay và rút tăm bông ra.
- - Cho tăm bông vào môi trường vận chuyển (chứa 3ml, ngập đầu bông)

Que lấy mẫu

Đưa tăm bông vô trùng vào thẳng phía sau một bên mũi (không hướng lên trên), dọc theo sàn mũi tới khoang mũi hậu

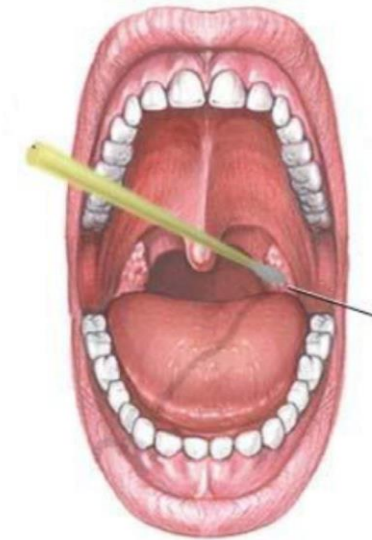
Hình 2: Lấy dịch ngoáy mũi

2.3 Lấy mẫu hô hấp

Dịch ngoáy họng

- - Yêu cầu bệnh nhân há miệng to
- - Dùng dụng cụ đè nhẹ nhàng lưỡi bệnh nhân
- Dùng tăm bông miết và xoay tròn nhẹ 3-4 lần tại khu vực 2 bên vùng hạch amidan và thành sau họng
- Que tăm bông sau khi lấy sẽ được để chung vào ống môi trường chứa que tăm bông lấy dịch ngoáy ty hầu .

Que lấy

Miết vào 2 bên amidan và thành bên họng

2.3 Lấy mẫu hô hấp

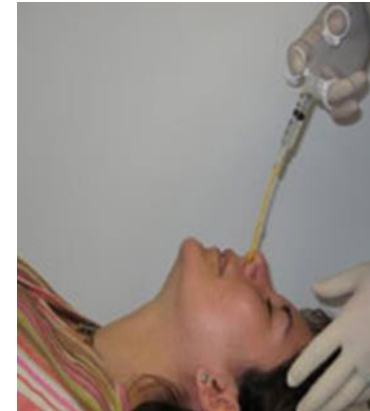
Dịch ngoáy mũi

- - **Chỉ áp dụng đối với người nghi ngờ bệnh COVID -19 có triệu chứng**
- - Yêu cầu bệnh nhân ngồi yên, trẻ nhỏ thì phải có người lớn giữ.
- - Người lấy bệnh phẩm nghiêng nhẹ đầu bệnh nhân ra sau, tay đỡ phía sau cổ bệnh nhân.
- - Tay kia đưa nhẹ nhàng que lấy mẫu vào mũi sâu khoảng 2 cm, xoay que lấy mẫu vào thành mũi trong khoảng 3 giây. Sau khi lấy xong 1 bên mũi thì dùng đúng que lấy mẫu này để lấy mẫu với mũi còn lại.
- Que tăm bông sau khi lấy sẽ được để vào ống môi trường vận chuyển.

2.3. Lấy mẫu hô hấp

Dịch rửa ty hầu

- Giữ đầu bệnh nhân ngửa (tạo góc khoảng 70 độ), bơm 3-5 ml nước muối sinh lý vào mỗi bên mũi
- Hút dịch lại vào xy lanh và bơm vào MTVC theo tỷ lệ 1:2

2.3.Lấy mẫu hô hấp

Dịch nội khí quản:

- Bệnh nhân đang thở máy đã được đặt nội khí quản.
- Dùng 1 ống hút dịch, đặt theo đường nội khí quản và dùng bơm tiêm hút dịch nội khí quản hút khoảng 2-3 ml theo đường ống đã đặt.
- Cho toàn bộ dịch vào môi trường vận chuyển.

2.4. Lấy mẫu máu

- Sử dụng bơm kim tiêm vô trùng lấy 3-5ml máu tĩnh mạch, chuyển vào tuýp không có chất chống đông, tách huyết thanh và bảo quản ở nhiệt độ 2°C - 8°C trong vòng 48 giờ. Nếu bảo quản lâu hơn thì các mẫu bệnh phẩm phải được bảo quản âm 70°C (-70°C).

- *Lưu ý:*

- - Ghi rõ tên, tuổi, địa chỉ, loại bệnh phẩm, ngày lấy mẫu trên tuýp đựng bệnh phẩm.
- - Các loại bệnh phẩm thu thập tại đường hô hấp dưới (dịch nội khí quản, phế nang, màng phổi) phải được phối hợp với các bác sỹ lâm sàng trong quá trình thu thập mẫu bệnh phẩm.

Tháo bỏ phương tiện phòng hộ cá nhân

- **Sau khi lấy mẫu (cởi)**
 1. Tháo găng. Khi tháo cuộn mặt trong găng ra ngoài, bỏ vào thùng đựng chất thải.
 2. Vệ sinh tay.
 3. Tháo bỏ áo choàng, cuộn mặt trong của áo choàng ra ngoài và bỏ vào thùng chất thải.
 4. Vệ sinh tay.
 5. Tháo bỏ quần và ủng hoặc bao giày cùng lúc, lộn mặt trong của quần ra ngoài, bỏ vào thùng chất thải. Nếu mang ủng, đặt ủng vào thùng có dung dịch khử khuẩn.
 6. Vệ sinh tay.
 7. Tháo tấm che mặt hoặc kính bảo hộ loại dây đeo (nếu có).
 8. Vệ sinh tay.
 9. Tháo bỏ mũ trùm bằng cách luồn tay vào mặt trong mũ.
 10. Tháo kính nếu sử dụng loại có gọng cài (cầm vào phần gọng kính nằm trong mũ).
 11. Tháo khẩu trang (cầm vào phần dây đeo phía sau đầu hoặc sau tai).
 12. Vệ sinh tay.

3. Bảo quản mẫu

• Mục đích

- Đảm bảo chất lượng của mẫu để tiến hành xét nghiệm và nghiên cứu
- Đảm bảo quá trình lưu giữ mẫu an toàn, không lây lan ra cộng đồng

Mẫu bệnh phẩm cần vận chuyển càng sớm càng tốt !!!

3. Bảo quản mẫu

- - Bệnh phẩm sau khi thu thập, kiểm tra lại thông tin bệnh nhân và độ an toàn của ống đựng
 - Chuyển bệnh phẩm vào hộp vận chuyển: trong hộp có chứa giá đựng ống bệnh phẩm phù hợp để tránh làm ống đựng bệnh phẩm đổ, tràn.

3. Bảo quản mẫu

- - Bệnh phẩm được bảo quản tại 2-8°C, và chuyển tới phòng xét nghiệm trong thời gian sớm nhất, đảm bảo không quá 48 giờ sau khi thu thập.
- - Bệnh phẩm được bảo quản ngay tại -70°C trong trường hợp thời gian dự kiến chuyển đến phòng xét nghiệm chậm hơn 48 giờ sau khi thu thập.
- - Không bảo quản bệnh phẩm tại ngăn đá của tủ lạnh hoặc -20°C.
- - Bệnh phẩm máu toàn phần có thể bảo quản tại 2-8°C trong 5 ngày.

4. Đóng gói mẫu bệnh phẩm

Nguyên tắc:

- Mẫu bệnh phẩm phải đựng trong tuýp có nắp xoáy, không dễ vỡ và không thấm nước
- Mẫu bệnh phẩm phải được đóng gói 3 lớp
- Lớp thứ nhất phải là lớp không thấm nước
- Sử dụng các chất liệu thấm nước để bao bọc bên ngoài ở tất cả các lớp

4. Đóng gói mẫu bệnh phẩm

Đóng gói 3 lớp cơ bản:

- **Lớp 1** (trong cùng): ghi nhãn, không thấm nước, không rò rỉ, chịu được nhiệt độ âm 40 - 55°C (**tuýp nhựa có nắp xoáy**)
- **Lớp 2**: bền, không thấm nước, không rò rỉ, chịu được nhiệt độ âm 40 - 55°C, chịu được áp lực 95kPa (**hộp nhựa/kim loại có nắp xoáy**)
- **Lớp 3** (bọc ngoài): cứng, chịu lực, có lớp đệm chống va đập, kích thước tối thiểu là 10 cm (**hộp carton**)

4. Đóng gói mẫu bệnh phẩm

Lớp 1 (trong cùng):

- Tuýp chứa bệnh phẩm phải được xoáy chặt nắp, dùng giấy parafin hoặc băng dính được làm bằng oxyd kẽm quấn quanh nắp
- Bọc ra ngoài tuýp bệnh phẩm bằng một lớp giấy thấm **có tẩm dung dịch sát khuẩn**
- Một vài tuýp bệnh phẩm có thể để chung vào hộp lớp thứ 2

4. Đóng gói mẫu bệnh phẩm

Lớp 2:

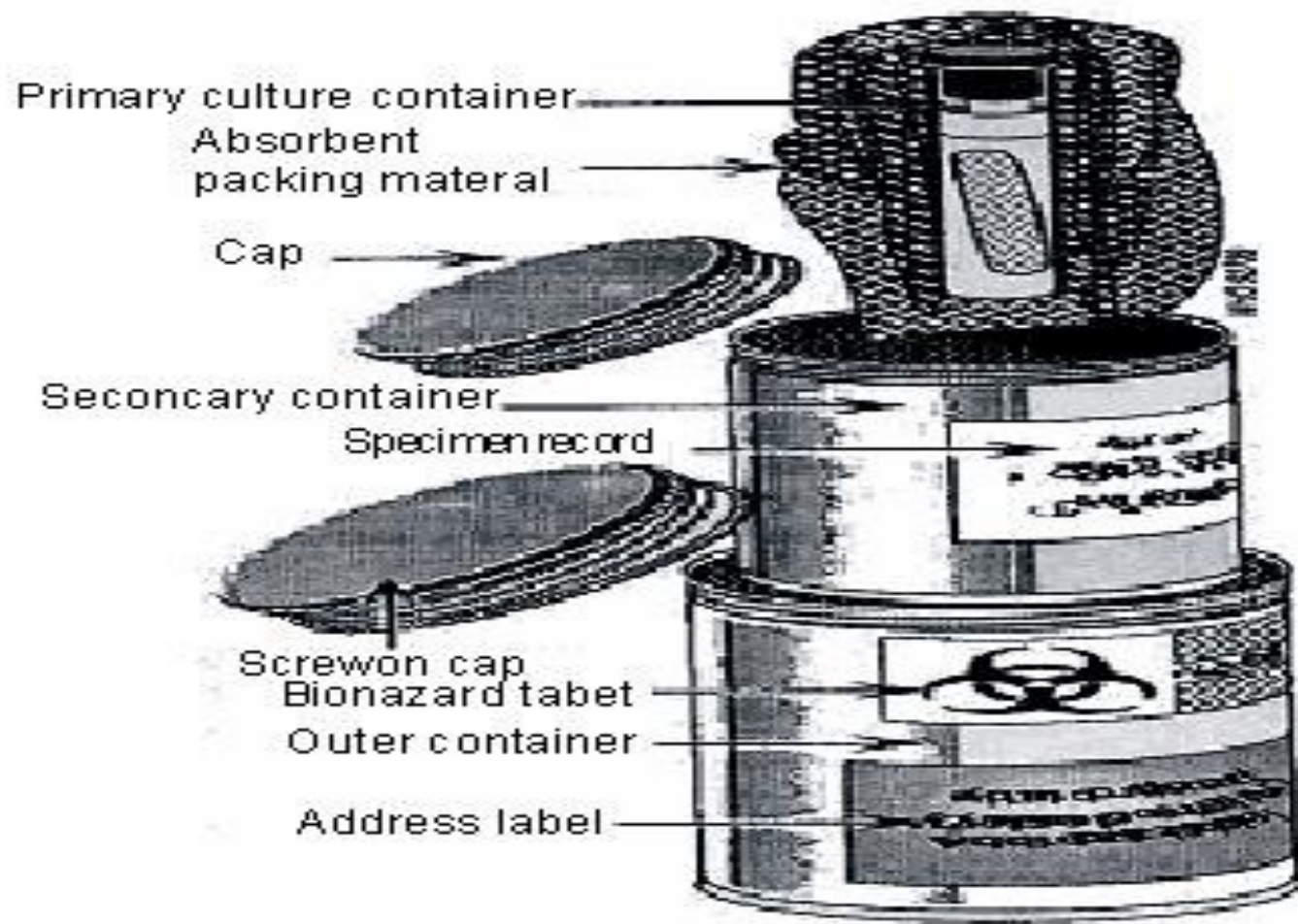
- Là hộp chứa không thấm nước, lót bên trong là lớp giấy thấm có khả năng thấm hút dung dịch từ mẫu bệnh phẩm trong trường hợp tuýp đựng bệnh phẩm bị rò
- Hộp phải được đậy nắp chặt và quấn kín nắp như lớp trong cùng (lớp 1)
- Hộp cũng phải được bao ngoài bằng lớp giấy thấm
- Có thể để một vài hộp lớp thứ 2 chung vào hộp lớp thứ 3

4. Đóng gói mẫu bệnh phẩm

Lớp 3 (ngoài cùng):

- Có tác dụng bảo vệ lớp thứ 2 khỏi các tác nhân từ bên ngoài như va chạm cơ học, nước trong quá trình vận chuyển
- Lót bên trong hộp bằng giấy thấm ngăn cách lớp thứ 2 và lớp ngoài cùng
- Vận chặt nắp hộp, dán kín

Mô phỏng hộp mẫu 3 lớp

Đóng gói mẫu bệnh phẩm

Đóng gói mẫu bệnh phẩm

PHỤ LỤC II

PHIẾU THÔNG TIN GỬI KÈM MẪU BỆNH PHẨM

(Ban hành kèm theo Thông tư số 40/2018/TT-BYT ngày 07 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Y tế)

1. Họ tên bệnh nhân:Tuổi
2. Giới tính:
3. Ngày, tháng, năm sinh:/..... /
4. Địa chỉ:Điện thoại:
5. Ngày khởi bệnh:/..... /
6. Chẩn đoán sơ bộ:
7. Nơi điều trị:
8. Loại bệnh phẩm:
9. Ngày, giờ thu thập mẫu bệnh phẩm:
10. Mã số mẫu bệnh phẩm:
11. Yêu cầu xét nghiệm
12. Họ tên người thu thập mẫu bệnh phẩm:
13. Đơn vị gửi mẫu bệnh phẩm:
14. Địa chỉ:Điện thoại:

Người viết phiếu
(Ký ghi rõ họ và tên)

Ghi chú: Mẫu phiếu được để trong túi kín chống thấm đặt trong hộp đựng mẫu bệnh phẩm

TRÂN TRỌNG CẢM ƠN